

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของ
ประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวฉัตรนภา อุ่นคำ

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและกระบวนการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านช่างทอง ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยศึกษาในผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการผลิตอิฐมอญ กลุ่มผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ประกอบการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) รวมทั้งศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแล้วบรรยายปรากฏการณ์ เพื่อดูความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1.) ผลกระทบต่อสุขภาพด้านร่างกาย เช่น โรคตาแดง แสบตาหรืออาการระคายเคืองเยื่อตา รวมไปถึงปัญหาด้านระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ จาม หวัด ภูมิแพ้ เป็นต้น 2.) ผลกระทบต่อสุขภาพด้านจิตใจ ได้แก่ ก่อให้เกิดความหงุดหงิด รำคาญใจ และกลัวว่าจะมีฝุ่นละอองปะปนกับอากาศในปริมาณที่สูง และ 3.) ผลกระทบต่อสุขภาพด้านสังคม ได้แก่ ความไม่

เข้าใจกัน การทะเลาะเบาะแว้ง จนเกิดการฟ้องร้องกลุ่มผู้ประกอบการ ซึ่งผลกระทบทุกด้านมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากฝุ่นละอองและจีเอ็มโอที่เกิดขึ้นจากการเผาอิฐมอญ

การประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมประชุม คิดวางแผน แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ซึ่งทำให้ได้แผนงาน/โครงการที่จะนำไปสู่การจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพของประชาชน คือ 1.) โครงการจัดทำเตาเผาแบบปิด 2.) โครงการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิด 3.) โครงการตรวจสุขภาพสัตว์จร 4.) โครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประกอบการ และ 5.) กิจกรรมเคารพกฏลดความขัดแย้ง รวมทั้งยังร่วมปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ และร่วมติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งจากการติดตามการดำเนินโครงการพบว่าตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันร่างกฎ กติกาสำหรับการประกอบอาชีพผลิตอิฐมอญ ดำเนินการติดตั้งสปริงเกอร์น้ำหมุนบนหลังคาเตาเผาแบบเปิด และดำเนินโครงการตรวจสุขภาพสัตว์จร โดยประชาชนส่วนใหญ่เกิดความพึงพอใจในการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านของโครงการจัดทำเตาเผาแบบปิด และโครงการส่งเสริมอาชีพแก่ผู้ประกอบการ ยังอยู่ในระหว่างการศึกษารูปแบบที่เหมาะสม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำให้เกิดการยอมรับและความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของปัญหา ซึ่งนำไปสู่แนวทางการจัดการผลกระทบของการผลิตอิฐมอญที่มีต่อสุขภาพอย่างเหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	Impact Management of Common Brick Production on Health of the People in Chang Thong Village, Suthep Sub-district, Mueang Chiang Mai District
Author	Miss. Chatnapa Aunkham
Degree	Master of Education (Health Promotion)
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Suchada Kraiphibul

ABSTRACT

This research was to study the impact of and the process to manage the impact of *It Mon* production on the health of the people in Chang Thong Village, Suthep Sub-district, Mueang Mai District. The research involved all concerned sides including the representatives of the people in the area, the entrepreneurs of the *It Mon* production, community leaders, public health volunteers, and the officers from the concerned government agencies. The study employed the a participatory action research collecting information through formal and informal interviews, participant and non-participant observations, focus group discussion, and workshops basing on participatory action research approach. The information was analyzed in term of descriptive analysis to describe the phenomena and identify the phenomenon relationships that had occurred.

The findings reveal that the impact of *It Mon* production on the people's health could be divided into three aspects. Firstly, the impact on physical health such as conjunctivitis including the problem of eyes irritation respiratory tract such as coughing, sneezing, common cold, and allergy, for instances. Secondly, the impact on mental health includes the anxiety, frustration, and afraid of high level of dust contaminated in the air. Thirdly, the social impact

includes the misunderstandings and conflicts leading to the charge against the entrepreneurs. All these impacts are concerned with the dust and ashes generated by the production.

The use of participatory action research (PAR) involved all the concerned sides to realize the problem occurring, take part in the meeting to deal with the problem, plan, express opinion, and make decision to derive the plans/projects leading to the process of managing the impact of *It Mon* production. These include (1) the project on close brick oven, (2) the project on setting up the water springer on the open brick oven roof, (3) the mobile health check project, (4) career promotion project for the entrepreneurs, and (5) the activity to derive at the agreement to reduce the conflict. The initiatives also include the participatory actions on plan/project implementation and follow-up. It was found that the representatives of every side had taken part in forming the rules and regulations for *It Mon* producing career. They took part in the processes of setting up the springer on the roof of the open-oven and carried out the mobile health check. Most of the people were satisfied with the impact management. The projects on close brick oven and career promotion for the entrepreneurs were under the process of designing the most appropriate model. It could be concluded, that the participatory action research had stimulated the sense of problem ownership which would lead to the management of the impact of *It Mon* production on health on appropriate and sustainable bases.